

ASIA

Käräjätuomarin ja kihlakunnansyyttäjän tekemä virkarikos

ASIAN VIREILLE TULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaan oikeuskansleri tarkastaa rangaistustuomiot, joita koskevia ilmoituksia erikseen säädetyin tavoin lähetetään oikeuskanslerinvirastoon. Kesällä 2015 suoritetussa tarkastuksessa heräsi epäily, että Etelä-Karjalan käräjäoikeuden 6.10.2014 antama tuomio oli lainvastainen.

TAPAHTUMATIETOJA

Vastaaja on tuomittu Etelä-Karjalan käräjäoikeuden 6.10.2014 antamalla tuomiolla vankeusrangaistukseen 29.1.2014 tehdyistä kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta sekä törkeästä rat-tijuopumuksesta. Tuomiolla 6.10.2014 aiempi ehdollinen rangaistus on määrätty täytäntöön-pantavaksi tuolloin syyksiluettujen, 29.1.2014 tehtyjen tekojen perusteella. Teoista on määrätty yhteinen kolmen kuukauden mittainen vankeusrangaistus, joka on muunnettu 90 tunniksi yhdyskuntapalvelua. Aiempi, tuolloin täytäntöönpanu ehdollinen vankeusrangaistus oli tuomittu vastaajalle 17.2.2014 Etelä-Karjalan käräjäoikeuden tuomiolla.

Asiassa 6.10.2014 annettu tuomio on tullut lainvoimaiseksi ja yhdyskuntapalvelurangaistus on pantu täytäntöön. Rikosseuraamuslaitoksesta saadun yhdyskuntapalvelun toimeenpanokirjan mukaan vastaaja on 7.12.2014 - 23.3.2015 välisenä aikana suorittanut 90 tuntia yhdyskunta-palvelua.

Korkein oikeus purki oikeuskansleri Jaakko Jonkan hakemuksesta 27.9.2016 antamallaan päätöksellä käräjäoikeuden tuomion siltä osin kuin siinä oli määrätty 17.2.2014 tuomittu ehdollinen vankeusrangaistus täytäntöönpantavaksi sekä määrätty siitä ja syyksi luetuista rikoksista yhteinen vankeusrangaistus ja palautti asian rangaistuksen määräämistä varten Etelä-Karjalan käräjäoikeuteen. Korkein oikeus perusteli tuomion purkamisen sillä, että tuomio ehdollisen vankeusrangaistuksen täytäntöönpantavaksi määräämistä koskevilta osin perustui oikeuden-käymiskaaren 31 luvun 8 §:n 4 kohdassa tarkoitettu tavoin ilmeisesti väärään lain soveltami-seen.

Etelä-Karjalan käräjäoikeus tuomitsi 8.12.2016 vastaajan 29.1.2014 tehdyistä kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta sekä törkeästä rattijuopumuksesta tuomiollaan yhteiseen 70 päivän vankeusrangaistukseen, jonka sijasta määrättiin yhdyskuntapalvelua 70 tuntia. Vastaajan jo suorittama 90 tunnin yhdyskuntapalvelu katsottiin käräjäoikeuden toimesta tuomitun rangaistuksen täydeksi suorittamiseksi.

ALUSTAVA SELVITYS JA ESITUTKINTA

Etelä-Karjalan käräjäoikeudesta on alustavana selvityksenä hankittu käräjätuomarin selitys ja Etelä-Karjalan käräjäoikeuden laamannin lausunto. Asiassa puheenjohtajana toiminut käräjätuomari on myöntänyt menettelynsä olleen virheellinen.

Kun alustavan selvityksen perusteella oli syytä epäillä rikosta, olen 22.5.2017 päivätyllä kirjeellä pyytänyt Keskusrikospoliisia toimittamaan asiassa esitutkinnan käräjätuomarin sekä kihlakunnansyyttäjän menettelyn osalta.

Keskusrikospoliisi suoritti asiassa esitutkinnan, jossa epäiltynä kuultiin nykyisin eläkkeellä olevaa käräjätuomaria sekä kihlakunnansyyttäjää. Esitutkinnasta on laadittu pöytäkirja.

RATKAISU

1 Arviointi

1.1 Käräjätuomarin menettely

Ehdollisen vankeusrangaistuksen täytäntöönpanosta säädetään rikoslain 2 b luvussa. Luvun 3 §:n mukaan kun vankeus tuomitaan ehdollisena, rangaistuksen täytäntöönpano lykkääntyy koeajaksi. Ehdollisen vankeuden koeaika on vähintään vuosi ja enintään kolme vuotta. Koeaika alkaa tuomion julistamisesta tai antamisesta. Luvun 5 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuim voi määrätä ehdollisen vankeuden pantavaksi täytäntöön, jos tuomittu tekee koeaikana rikoksen, josta tuomioistuimen harkinnan mukaan hänet olisi tuomittava ehdottomaan vankeuteen ja josta syyte on nostettu vuoden kuluessa koeajan päättymisestä.

Etelä-Karjalan käräjäoikeuden käräjätuomari on kihlakunnansyyttäjän vaatimuksesta tuomiollaan 6.10.2014 tuominnut vastaajan 29.1.2014 tehdyistä kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta ja törkeästä rattijuopumuksesta sekä määrännyt aikaisemmassa tuomiossa (Etelä-Karjalan käräjäoikeus 17.2.2014) tuomitun 65 päivän ehdollisen vankeusrangaistuksen täytäntöönpantavaksi. Yhteinen rangaistus oli 3 kuukautta vankeutta. Vankeusrangaistuksen sijasta tuomittiin yhdyskuntapalvelua 90 tuntia. Aikaisemmin tuomittu ehdollinen vankeusrangaistus määrättiin näin ollen täytäntöönpantavaksi sellaisen rikoksen johdosta, joka oli tehty ennen koeajan alkamista.

Käräjätuomari on oikeuskanslerinvirastolle antamassaan selityksessä myöntänyt menetelleensä virheellisesti. Käräjätuomari toteaa tehneensä ratkaisunsa kirjallisessa menettelyssä. Jostain syystä hänen tarkkaavaisuutensa oli päässyt herpaantumaan, eikä hän kertomansa mukaan ollut riittävästi kiinnittänyt huomiota päivämääriin, jotka olisivat paljastaneet sen, ettei ratkaistavina olleita tekoja ollut tehty ehdollisen vankeusrangaistuksen koeaikana eikä ehdollisen vankeusrangaistuksen täytäntöönpanomääräystä olisi tullut antaa. Käräjätuomarin selityksen mukaan virheen syntymiseen osaltaan on vaikuttanut se seikka, että vastaaja ei ollut vastustanut ehdollisen vankeuden määräämistä täytäntöönpantavaksi.

OIKEUSKANSLERIN VIRASTO

Käräjätuomari on esitutkinnassa tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta epäiltyinä kuultuna viitannut oikeuskanslerille antamaansa selitykseen ja todennut, ettei ole ollut tässä asiassa riittävän huolellinen. Erikseen kysyttäessä, että ”Koetko syyllistyneesi asiassa epäiltyyn rikokseen?”, käräjätuomari on vastannut ”Kyllä olen syyllistynyt tässä asiassa virheelliseen menettelyyn.”

Suoritetun esitutkinnan perusteella pidän selvitettyinä, että käräjätuomari on menetellyt rikoslain 2 b luvun 5 §:ssä säädetyn vastaisesti määrätessään ehdollisen vankeusrangaistuksen täytäntöönpantavaksi ennen koeajan alkamista tehdyn rikoksen perusteella.

1.2 Kihlakunnansyyttäjän menettely

Syyttäjälaitoksesta annetun lain 6 §:n mukaan syyttäjän tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta hänen käsiteltävänänsä olevassa asiassa tasapuolisesti, joutuisasti ja taloudellisesti asianosaisten oikeusturvan ja yleisen edun edellyttämällä tavalla.

Syyttäjän menettelyn osalta tulevat sovellettavaksi myös edellä mainitut rikoslain 2 b luvun ehdollisen vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa koskevat säännökset.

Käräjätuomari on siis kihlakunnansyyttäjän vaatimuksesta 6.10.2014 antamallaan tuomiolla tuominnut vastaajan 29.1.2014 tehdyistä teoista sekä määrännyt aikaisemmassa tuomiossa (Etelä-Karjalan käräjäoikeus 17.2.2014) tuomitun 65 päivän ehdollisen vankeusrangaistuksen täytäntöönpantavaksi. Yhteinen rangaistus oli 3 kuukautta vankeutta. Vankeusrangaistuksen sijasta tuomittiin yhdyskuntapalvelua 90 tuntia. Aikaisemmin tuomittu ehdollinen vankeusrangaistus vaadittiin näin ollen täytäntöönpantavaksi sellaisen rikoksen johdosta, joka oli tehty ennen koeajan alkamista.

Kihlakunnansyyttäjä on esitutkinnassa tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta epäiltynä kuultuna tunnustanut menettelleensä huolimattomasti. Erikseen kysyttäessä, että ”Koetko syyllistyneesi asiassa epäiltyyn rikokseen?”, kihlakunnansyyttäjä on vastannut ”Kyllä tämä virheeni täyttää tunnusmerkistön, mutta jätän tuomioistuimen harkittavaksi onko tällainen tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen vähäinen.” Lisäksi esitutkinnassa kihlakunnansyyttäjä on kertonut, että syyttäjän työssä on hyvin tavallista ja arkista vaatia aiemman ehdollisena tuomitun vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa, koska syyttäjällä on velvollisuus ottaa myös kantaa ehdollisen rangaistuksen täytäntöönpanoon.

Suoritetun esitutkinnan perusteella pidän selvitettyinä, että kihlakunnansyyttäjä on vaatinut täytäntöönpantavaksi aikaisemmin tuomitun ehdollisen vankeusrangaistuksen lainvastaisesti, koska vastaajan syyksiluetut teot oli tehty ennen ehdollisen vankeuden koeajan alkamista.

2 Käräjätuomarin ja kihlakunnansyyttäjän menettelyn rikosoikeudellinen arviointi

Rikoslain 40 luvun 10 §:n (604/2002) mukaan jos virkamies virkaansa toimittaessaan huolimattomuudesta muulla kuin luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla rikkoo virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa, eikä teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen, hänet on tuomittava tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta varoitukseen tai sakkoon.

Olen edellä esittämilläni perusteilla arvioinut kihlakunnansyyttäjän ja kärjätuomarin rikkoneen virkavelvollisuutensa kihlakunnansyyttäjä vaatimalla ja kärjätuomari määräämällä ehdollisen vankeusrangaistuksen pantavaksi täytäntöön, vaikka sille ei ole ollut rikoslain 2 b luvun 5 §:n mukaisia perusteita. Minulla ei asiasta esitutkinnassa saadun selvityksen perusteella ole perusteita katsoa heidän rikkoneen virkavelvollisuuttaan tahallaan, vaan katson heidän toimineen velvollisuuksiensa vastaisesti huolimattomuuttaan.

Näin menetellessään sekä kärjätuomari että kihlakunnansyyttäjä ovat rikkoneet virkavelvollisuutensa rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Menetellessään edellä kuvatulla tavalla he ovat lisäksi rikkoneet perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaista oikeutta saada asia käsitellyksi asianmukaisesti sekä valtion virkamieslain (750/1994) 14 §:n 1 momenttia, jonka mukaan virkamiehen on muun ohella suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti. Tapahtuma-aikana voimassa olleen valtion virkamieslain 45 §:n 1 momentin mukaan lakia sovellettiin myös tuomariin. Nykyisin vastaava säännös sisältyy valtion virkamieslain 3 a §:n (685/2016) 1 momenttiin.

Kärjätuomari on edellä selostetuin tavoin sekä oikeuskanslerinvirastolle antamassaan selityksessä että esitutkinnassa rikoksesta epäiltynä kuultuna myöntänyt syyllistyneensä asiassa virheelliseen menettelyyn. Kihlakunnansyyttäjä on esitutkinnassa rikoksesta epäiltynä kuultuna myöntänyt virheensä täyttävän tunnusmerkistön, mutta jättänyt tuomioistuimen harkittavaksi, onko tällainen tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen vähäinen.

Virkarikoslainsäädännön uudistamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 58/1988 vp s. 19) on todettu muun ohella, ettei rangaistavuuden ulottaminen vähäisiin, lähinnä määrättyä menettelytapaa koskevien säännösten rikkomuksiin, joilla ei ole viran asianmukaisen hoidon tai yksityisten etujen kannalta mainittavampaa merkitystä, ole tarkoituksenmukaista. Lisäksi hallituksen esityksessä on todettu (s. 65), ettei säännöksillä ole tarkoin määriteltävissä, milloin virkavelvollisuuden rikkomista voidaan pitää vähäisenä, ja että tämän arvioiminen jää syyttäjäviranomaisen ja viime kädessä tuomioistuimen harkittavaksi.

Vähäisyyttä arvioitaessa on edellä kerrotun perusteella huomiota kiinnitettävä muun muassa siihen, miten olennaisesti tekijä on menetellyt vastoin sitä, mitä edellytetään kysymyksessä olevan viran asianmukaiselta hoitamiselta, ja missä määrin virkamiehen menettely on loukannut tai vaarantanut yksityistä etua. Oikeuskäytännössä on annettu merkitystä myös sille, miten vakavasti teko vaarantaa luottamusta viranomaisen toiminnan asianmukaisuuteen (esim. KKO 2001:54).

Asianomistajana esitutkinnassa kuultu vastaaja on ilmoittanut, että hän tulee vaatimaan asiassa korvausta, mutta mikäli se ei edellytä rangaistusvaatimusta, hän ei vaadi asiassa rangaistusta.

Virhe, joka johtaa ehdollisen vankeusrangaistuksen aiheettomaan täytäntöönpanemiseen, aiheuttaa yleensä vähäistä suuremmaksi katsottavaa haittaa ja vahinkoa ehdolliseen rangaistukseen tuomitulle. Tällaista virhettä ei voi sen vuoksi pitää lähtökohtaisesti vähäisenä. Kun tässä tapauksessa on ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta tuomittu yhdyskuntapalvelurangaistus, virhe ei ole johtanut varsinaiseen vapaudenmenetykseen. Yhdyskuntapalvelurangaistuksen aiheettomasti täytäntöönpanu osa, 20 tuntia, ei ole ollut huomattavan pitkä.

Toisaalta huomion arvoista on myös, että käräjätuomari on edellä todetuin tavoin menetellyt virheellisesti lainkäyttöasiaa ratkaistessaan eli käräjätuomarin tehtävien ydinalueella. Menettely on lisäksi ollut omiaan vaarantamaan luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen. Kihlakunnansyyttäjä on puolestaan menetellyt virheellisesti syyttäjän tehtävien ydinalueella eli vaatiessaan ehdollisen vankeusrangaistuksen täytäntöönpantavaksi.

Asiaa käräjätuomarin osalta arvioidessani olen ottanut huomioon sen, että syyttäjän virheellinen menettely on ollut omiaan edesauttamaan virheellisen ratkaisun syntymistä. Syyttäjän menettely ei kuitenkaan poista käräjätuomarin vastuuta varmistua siitä, että syyttäjän esittämä vaatimus on lainmukainen. Käräjätuomari vastaa antamansa tuomion lainmukaisuudesta. Käräjätuomarin tekoa ei voida näkemykseni mukaan pitää näissä olosuhteissa tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitetulla tavalla kokonaisuutena arvioiden vähäisenä.

Asiaa kihlakunnansyyttäjän osalta arvioidessani olen ottanut huomioon sen, että syyttäjän menettely on ollut omiaan edesauttamaan virheellisen ratkaisun syntymistä. Syyttäjä ei ole kuitenkaan tehnyt asiassa lopullista ratkaisua. Tuomitseminen itsessään on tapahtunut käräjäoikeudessa käräjätuomarin toimesta ja käräjätuomari vastaa antamansa tuomion lainmukaisuudesta. Kihlakunnansyyttäjän tekoa voidaan näkemykseni mukaan pitää näissä olosuhteissa tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitetulla tavalla kokonaisuutena arvioiden vähäisenä.

3 Toimenpiteet

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n (536/2011) 1 momentissa on säädetty, että jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan aihetta syytteen nostamiseen.

Kuten olen edellä todennut, katson kihlakunnansyyttäjän rikkoneen virkavelvollisuutensa rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla, mutta hänen tekoaan voidaan pitää pykälässä tarkoitetulla tavalla vähäisenä. Kihlakunnansyyttäjä ei ole näin ollen syyllistynyt rikoslain 40 luvun 10 §:ssä rangaistavaksi säädettyyn tuottamukselliseen virkavelvollisuuden rikkomiseen, minkä vuoksi en määrää kihlakunnansyyttäjän osalta syytettä nostettavaksi. Annan hänelle kuitenkin valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun huomautuksen hänen lainvastaisesta menettelystään. Tämä päätös lähetetään kihlakunnansyyttäjälle tässä tarkoituksessa.

Kuten olen edellä todennut, katson käräjätuomarin rikkoneen virkavelvollisuutensa rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla, eikä hänen tekoa voida pitää pykälässä tarkoitetulla tavalla kokonaisuutena arvioiden vähäisenä. Katson näin ollen käräjätuomarin syyllistyneen rikoslain 40 luvun 10 §:ssä rangaistavaksi säädettyyn tuottamukselliseen virkavelvollisuuden rikkomiseen. Syytteen nostamisen aiheellisuutta hänen osaltaan harkitessani olen ottanut huomioon sen, että laamannin lausunnon mukaan kyse on ollut suuren työpaineen alla toimineen käräjätuomarin menettelystä. Laamannin mukaan käräjätuomarin menettelyyn on lisäksi vaikuttanut se, että asiassa toiminut syyttäjä on ollut kokenut eikä käräjätuomarilla näin ollen ollut erityistä aihetta varoa syyttäjän vaatimusta virheelliseksi. Minulla ei ole näissä olosuhteissa ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 §:n 1 kohdassa säädetty soveltuvien osin huomioon ottaen aihetta määrätä käräjätuomarin osalta syytettä nostettavaksi. Sen sijaan

annan hänelle valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun huomautuksen.

Käräjätuomarilla on valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 4 momentissa (675/2015) säädetyin tavoin oikeus saada edellä oleva hänen syyllisyyttään koskeva ratkaisuni tuomioistuimen käsiteltäväksi. Vaatimus tuomioistuinkäsittelystä on mainitun lainkohdan mukaisesti toimitettava minulle kirjallisesti 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jona huomautus on annettu tiedoksi.

Huomautus annetaan tiedoksi käräjätuomarille tällä postitse tänään lähetettävällä päätöksellä. Tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Jäljennös tästä päätöksestä lähetetään tiedoksi myös asianomistajana esitutkinnassa kuullulle vastaajalle, Etelä-Karjalan käräjäoikeuden laamannille, Salpausselän syyttäjänviraston johtavalle kihlakunnansyyttäjälle sekä valtakunnansyyttäjälle.

Apulaisoikeuskansleri

Kimmo Hakonen

Oikeuskanslerinsihteeri

Henna-Riikka Välinen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

KÄYNTIOSOITE
POSTIOSOITE

Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL etunimi.sukunimi@okv.fi
INTERNET www.okv.fi